Evaluatie projecten van Stichting Share in Kenia (feb 2026)

Stichting Share ondersteunt sinds 2005 projecten in Kenia. De Nederlandse arts Fred Froeling (Apeldoorn) ontmoette Fr. Patrick Nkaai. Dat was het begin van veel mooie projecten in Zuidelijk Kenia. Een priester wordt aangesproken met Father (Fr.)
In 2007 heb ik (Pieter Bijl) Fr. San Sankale ontmoet tijdens een ” bouwvakantie”. Fr. Patrick en Fr. San zijn collega’s, vrienden en bovenal zeer toegewijde leidinggevenden.
In 2011 hebben we de krachten gebundeld. Ik ben penningmeester geworden van Stichting Share. De zoon van Fred Froeling; Frank is voorzitter van Stichting Share. Frank en zijn vrouw hebben in het ziekenhuis in Kilgoris gewerkt in de jaren 80.

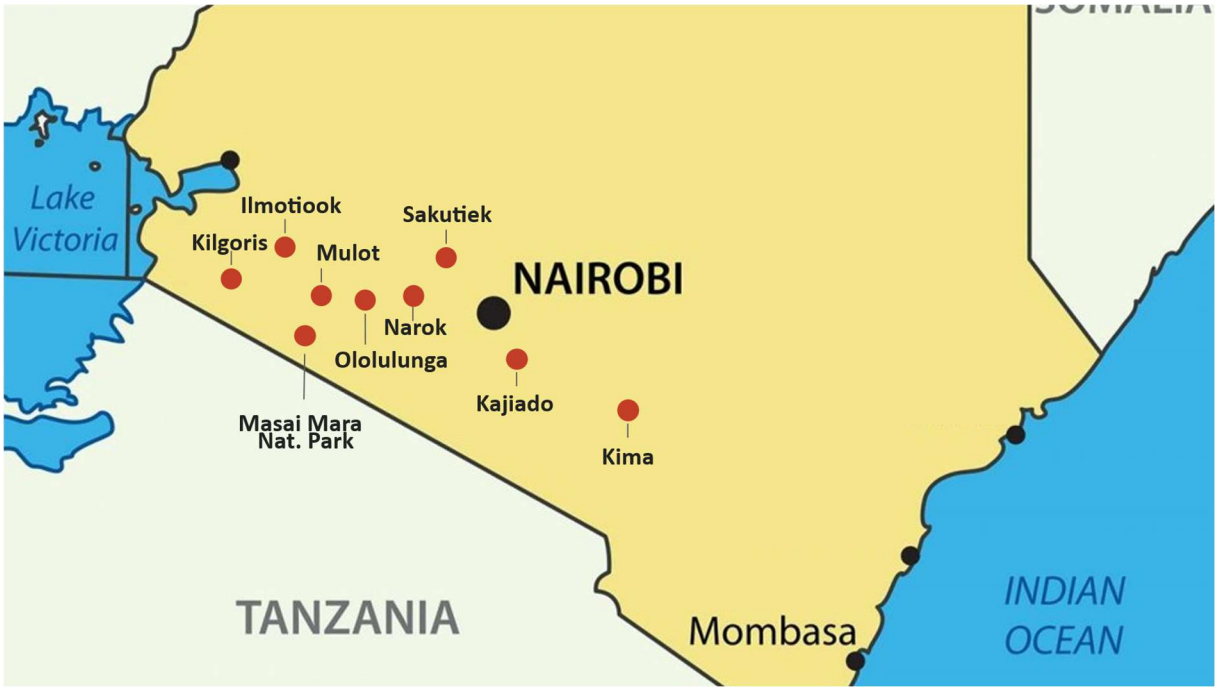

Fr. San heeft gewerkt in Kilgoris, Sakutiek, Kima en is nu in Ololulunga. Fr. Patrick was vele jaren in Mulot en nu is hij in Kajiado werkzaam. Een parochie is meestal groter dan een Nederlandse provincie. Naast de hoofdlocatie heeft een parochie 10 tot 20 buitenposten, waar een Catechist de leiding heeft. Alle projecten zijn in de provincies (County) Narok en Kajiado waar oorspronkelijk de Maasai de meerderheid vormden. Nu is er veel vermenging van stammen.

Stichting Share heeft bij de projecten in Kenia financiële steun gekregen van andere organisaties, zoals; Stichting KOOK te Alkmaar, De Wilde Ganzen, De Hofstee Stichting, Diaconie van de Protestantse Gemeente van Heerhugowaard en Graft de Rijp. Molenaars Kinderfonds, 40 MM en andere stichtingen en van particulieren.

Inhoudsopgave:

Evaluatie van de projecten pag. 2-9
Bijlage 1: Algemene informatie over het onderwijs in Kenia pag. 10
Bijlage 2: De rol van de priester als directeur / leidinggevende pag. 11
Bijlage 3: Het voorkomen van meisje besnijdenis / steun kwetsbaren pag. 12
Bijlage 4: Veel alleenstaande moeders en ongelukkige mannen pag. 13

Ik bespreek de projecten in volgorde dat ze gerealiseerd zijn:

1 Mulot; van enkele lokalen naar een Topschool (2005-2011):

In het jaar 2005 ging Fr. Patrick naar Mulot. Hij trof daar een kleine school met enkele lokalen aan. In 11 jaar tijd is dat uitgebreid naar een complete basis- en middelbare school. De basis school was bij het landelijke examen regelmatig bij de top 5 van de ruim 600 basisscholen in de County Narok. (County = provincie)
Er is in Mulot een goede watervoorziening, namelijk een borehole van 150 meter diepte. Deze valt zelden droog.. Deze wordt goed onderhouden. Tevens is er een biogas installatie aangelegd, welke nu buiten gebruik is.
Na het vertrek van Patrick in 2015 is de school terug gegaan wat betreft resultaten en aantal leerlingen. Fr. Edward Mashua is de directeur van de scholen in Mulot sinds 2024. De resultaten van de school zijn weer zeer goed te noemen. Het totaal aantal leerlingen op school (leeftijd 3 tot 19 jaar) is in januari 2026: 765. De school is financieel gezond. Ook wordt er gespaard voor (klein) onderhoud. Er is wel behoefte aan een aula.
De tunnelkas in Mulot staat er al 20 jaren en functioneert nog steeds goed, dankzij een vaste tuinman. Er wordt gespaard om het plastic te kunnen vervangen. Dat moet iedere 3 tot 5 jaar. Ook is er een rendabele groentetuin met druppelirrigatie. Door het vele water en groente bespaart de school veel geld.

2 De scholen in Kilgoris (2007-2015):

De parochie van Kilgoris is ongeveer zo groot als de provincie Gelderland. In 2007 is ons avontuur in deze parochie begonnen. De toenmalige Bisschop had ons gekoppeld aan Fr. San omdat hij bekend staat als de “scholenbouwer”.
Er is een Katholieke school in de plaats Kilgoris en 3 dependances in de buitenposten: Enosaeen, Poroko en Nkararu. Deze dependances zijn tot stand gekomen met hulp van St. Share en St. KOOK.

Fr. San was de aanjager en directeur van de scholen vanaf 2006 tot 2015. (Hij werd toen overgeplaatst naar een parochie Sakutiek (een buitenpost van de parochie Enoosupukia). Door de snelle groei is er gekozen voor tijdelijk gebouwen van golfplaten. Intussen schrijft de overheid voor dat de lokalen van steen moeten zijn. Dat mag geleidelijk worden uitgevoerd, want een stenen lokaal bouwen kost ongeveer € 9000 en een tijdelijk lokaal ruim € 2.000.

Helaas had de opvolger van Fr. San weinig tijd/aandacht voor de scholen. Hij liet het over aan de schoolleiding. Hij besteedde zijn tijd meer aan de Parochie en het Ziekenhuis in Kilgoris. Zonder de bezielende leiding van de directeur is het aantal leerlingen gedaald van 1200 naar 350 in het jaar 2022.
In bijlage 2 meer informatie over; de rol van de priester als “leidinggevende”.
In 2023 heeft Fr. John Gichame het roer overgenomen. De school in Kilgoris heeft - dankzij de inzet van Fr. John en een bijdrage van stichting KOOK een impuls gekregen.
De school in Enosaeen heeft goede gebouwen en het aantal leerlingen kan flink stijgen. (Het weeshuis der Hervormende heeft in 2014 zes lokalen gefinancierd.) In Enosaeen en omstreken wonen veel kinderen, dankzij de goede werkgelegenheid (suikerfabriek), maar het aanbod van scholen is (te) ruim. Deze school heeft de potentie om rendabel te worden.
De scholen in Nkararu en Poroko hebben meerdere problemen, zoals; gebrek aan ruimte er zijn nog geen stenen lokalen. Het is de vraag of deze twee dependances financieel gezond kunnen worden en voldoen aan de nieuwe voorschriften. Ik heb met Fr. John afgesproken dat hij een strategisch plan en/of sterkte-zwakte analyse maakt (of laat maken) voor de vier scholen. De scholen zijn onder de

zelfde naam geregistreerd.
Het aantal leerlingen van de 4 scholen tesamen was op de top 1200. Het is gedaald naar 350 (in 2022, mede door Corona) en nu in januari 2026 is het aantal leerlingen: 635.

3 Borehole, kassen en aggregaat in Kilgoris (2013-2014):

Dit project is uitgevoerd in de jaren 2013-2014 met steun van de Wilde Ganzen. De borehole is bedoeld voor het ziekenhuis, de missie, de school en de groentetuin. De opbrengst van de borehole is minder dan verwacht, maar met een andere waterbron (regenwater opvangen) is het toereikend. De opvolger van Fr. San (Fr. Joseph) heeft veel aandacht gegeven aan de opvang van regenwater van de daken van het ziekenhuis
De aggregaat was nodig omdat de elektriciteit regelmatig uitviel. Dat gebeurt nu minder vaak. De aggregaat wordt nog steeds gebruikt bij stroomuitval.
De tunnelkassen waren bedoeld om groente te verbouwen voor de school en het ziekenhuis. Dat is enkele jaren goed gegaan, maar de opvolger van San heeft willen bezuinigen op kosten en daardoor is de vaste tuinman vertrokken. De tunnelkassen zijn er niet meer.

4 Ilmotiook waterzuivering / bron bescherming en watertoren (2014-2015):

Het plaatsje Ilmotiook is een buitenpost van de Parochie Mulot, waar Patrick werkte van 2006 tot 2015. Ilmotiook betekent “de bron”. Het water sijpelt uit de grond en vormt het begin van een beekje. Dat water werd vervuild door dieren die daar kwamen drinken.
Vuil water drinken betekent dat parasieten zich nestelen in het maag-darm kanaal, met als gevolg: weinig energie, lusteloosheid, slechte resultaten op school.

Samen voor Kenia

In het voorjaar van 2014 heeft Fr. Patrick – met de lokale leiders en een ingenieur – plannen gemaakt voor een waterzuivering. Dat project omvatte: Afgraven van alle blubber, het aanbrengen van een natuurlijk filter (zie foto), een ondergrondse tank. Op die tank staat een pomp. Met zonne-energie wordt het water gepompt naar een watertoren in het dorp.
In Kenia is er veel kennis en ervaring met deze techniek.
Er is ook een waterleiding naar een tappunt in het dal. Al met al een heel kostbaar project. Jongeren Van de protestantse Gemeente te Heerhugowaard en Graft de Rijp hebben een jaar lang acties gevoerd. De organisatie Impulsis heeft financieel bijgedragen. In juli 2015 was de eerste jongerenreis naar Ilmotiook een feit.
Na een jaar kregen we van de directeur van de Middelbare School het bericht: Onze leerlingen moesten vaak behandeld worden voor “maag-darm infecties”, maar dat is verleden tijd.
Voor het waterproject was in 2014 een bestuur gevormd met vertegenwoordigers van de scholen en andere organisaties en natuurlijk de Chief. Dat bestuur heeft echter niet gefunctioneerd. Het project ging te snel: In april

2014 waren de eerste gesprekken. Drie maanden later kwam de ingenieur met zijn mensen en werd de bronbescherming/ waterzuivering gebouwd. In oktober 2014 stroomde het eerste schone water uit het tappunt in het dal. In juli 2015 werd het eerste water gepompt naar de watertoren.

De middelbare school was/is de grootste afnemer van water. Zij hebben een man in dienst genomen die de watervoorziening bedient, bewaakt en ook klein onderhoud verzorgt. Het was de bedoeling dat een basisschool (van de regering) ook aangesloten zou worden op de watertank, maar dat is niet gebeurd. Waarschijnlijk omdat ze niet wilden meebetalen. Het bestuur bestond op papier, maar in werkelijkheid is het alleen de Middelbare School die de verantwoordelijkheid heeft genomen.
De leiding naar het tappunt in het dal is stuk gereden door een bulldozer. De gemeenschap heeft geen verantwoordelijkheid genomen om het probleem op te lossen.

Wat kunnen we hiervan leren? Neem meer tijd om het goed te bespreken met alle belanghebbenden. Zorg ervoor dat de belanghebbenden het gaan beschouwen als hun project waar ze zelf verantwoordelijk voor zijn. Er zal gespaard moeten worden voor onderhoud en vervangingsinvesteringen. Een te grote rol van de donor leidt vaak tot een afwachtende houding. Bij dit project wilden wij te snel, want in Nederland stonden de jongeren klaar om dit project te steunen.
Fr. Patrick heeft het project uitvoerig besproken met de leiders in Ilmotiook, maar hij werd overgeplaatst naar een andere parochie voordat het project voltooid was. Zijn opvolger in Mulot had minder aandacht voor dit project. Fr. Patrick is een goede manager die ook mensen weet te motiveren en mobiliseren.

5 Sakutiek; Een school voor vrede (2016-2018):

Deze titel vraagt om uitleg: Sakutiek ligt aan de voet van het Mau gebergte. Het is een vruchtbaar gebied (vette klei) met veel regen. Daar valt per jaar 2,5 maal zoveel regen als in Nederland. Traditioneel trokken de Maasai ernaar toe met hun koeien en geiten, zeker als het droog was in zuidelijk Kenia. De Kikuyu stam zijn landbouwers/ ondernemers. Die verbouwen er aardappelen, mais en groente. Dat resulteerde in een stammen oorlog met (veel) doden als gevolg. Een goede school draagt bij aan de vrede:

- ➔ Door goed onderwijs te volgen kun je een baan krijgen buiten de landbouw/veehouderij en dat betekent minder strijd om schaars land.
- ➔ Op school ontmoeten kinderen van verschillende stammen elkaar en daar ontwikkelen ze vriendschappen. (Veel kinderen wonen op school)

In 2015 begon Fr. San in Sakutiek. Hij moest eerst wel wennen, want het is er heel erg afgelegen. Hij is gaan praten met de leiders van de kerk, met de lokale politieke leiders en de Chief.

Dat resulteerde in het plan om een katholieke school te bouwen in het dorp Sakutiek. Dat is het knooppunt van een aantal (blubber) wegen.

In Sakutiek was reeds een begin gemaakt met de bouw van een parochiehuis en dat is in 2017 afgebouwd. In het parochiehuis wonen intussen een priester, enkele docenten en is het kantoor van de school.
In 2017 zijn we daar met een groep volwassenen geweest en in 2018 een jongerengroep. In de jaren 2016 - 2018 is er een volledige basisschool gebouwd met; tijdelijke lokalen, een aula, slaapzalen, een keuken en natuurlijk voldoende toiletten.

Nu werkt Fr. Njorogo in Sakutiek. We zijn niet in Sakutiek geweest dit jaar. Van hem kreeg ik deze foto. Er worden vijf stenen lokalen gebouwd. Daarvoor is een lening gesloten via het Bisdom. De rente is 15 % en aflossen in 8 jaar tijd.

De school heeft nu 140 leerlingen. Dat kan/moet nog flink groeien. De examenresultaten zijn goed.
Op deze school wordt veel tijd en aandacht besteed aan het tegengaan van uithuwelijken op jonge leeftijd. Zie bijlage 3
Mede dankzij deze school zijn er in dat gebied nauwelijks gewapende conflicten.
Missie geslaagd!

6 Ziekenhuis en opleiding verpleging (HBO) (2007-2026):

Van 1981 – 1985 heeft onze voorzitter als tropenarts gewerkt in het Missieziekenhuis in Kilgoris (Sint Joseph Hospital). Het was in die tijd een toonaangevend ziekenhuis. In een straal van wel 100 kilometer kwamen de mensen naar dit ziekenhuis. Juridisch was/is het ziekenhuis eigendom van het Bisdom Ngong. De verantwoordelijk priester in Kilgoris was/is de directeur (CEO) van het ziekenhuis. Naast het ziekenhuis is ook een groot gebouw van de congregatie: Little sisters of Sint Joseph". Veel nonnen werkte in het ziekenhuis en de verpleegkunde opleiding.
Rond de eeuwwisseling is er een periode geweest dat de overheid voorschreef dat de directeur van een ziekenhuis een medische universitaire opleiding moest hebben. Het Bisdom en de priester in Kilgoris hadden daardoor geen grip meer op het ziekenhuis. Het resulteerde in mismanagement en het ziekenhuis werd een "schip van bijleg". In 2003 heeft de bisschop besloten het ziekenhuis te sluiten.
Tijdens de leegstand zijn er veel gebouwen verhuurd, zodat er nog enig inkomen was. In het oktober 2007 heeft Fr. San doortastend opgetreden door het ziekenhuis weer te openen.
Stap voor stap heeft Fr. San het ziekenhuis weer in gebruik genomen, met een nieuwe staf en de

zuster/nonnen. Hij was als priester van Kilgoris de directeur van het ziekenhuis tot 2015. Daarna heeft Fr. Joseph Ngure de leiding gehad tot 2023. Fr. Joseph heeft een speciale management cursus gevolgd om hem in staat te stellen om een goede directeur van het ziekenhuis te zijn. Vanaf 2023 is Fr. John Gichane de directeur / CEO van het ziekenhuis.
Meerdere keren hebben de Fathers een SWOT analyse laten uitvoeren. SWOT staat voor: Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats) Dat is een onderzoek om in kaart te brengen wat de sterke en zwakke punten zijn en ook aangeeft de kansen en bedreigingen.

Het ziekenhuis is - zonder noemenswaardige hulp van buiten – uit het dal gekropen. Ze hebben stap voor stap de afdelingen gerenoveerd. Er werken gemotiveerde mensen. Er is ruimte voor ca. 200 bedden. Hiervan zijn er gemiddeld 40 bezet. Per dag komen er ruim 500 mensen voor een consult/onderzoek en/of kleine behandeling. Per dag zijn er gemiddeld 5 bevallingen.
Steeds meer mensen zijn verzekerd middels het ziekenfonds. Dankzij een digitaal systeem is het eenvoudig voor het ziekenhuis om te declareren.
De priesters en de staf van het ziekenhuis mogen trots zijn op het tweede leven van dit mooie ziekenhuis. Het ziekenhuis is rendabel.

Nu krijgt ook de School of Nursing een tweede leven (2018-2026).

Bij het sluiten van het ziekenhuis moest ook de naastgelegen “School of Nursing” gesloten worden. Hierna noem ik het “De school”. De school is gebouwd in de jaren zeventig.

Circa 2000 verpleegkundige hebben hier hun opleiding gehad. Met het sluiten van het ziekenhuis moest ook de school sluiten.

De gebouwen werden verhuurd. In 2018-2019 heeft een groep jongeren van de protestantse Gemeente te Heerhugowaard acties gevoerd om de gebouwen te renoveren. Zo moesten alle asbesthoudende daken vervangen worden. De gebouwen zijn geverfd. De watervoorziening is op peil gebracht. Al met al een groot project, waarbij de Wilde Ganzen 50 % heeft toegevoegd.

In de jaren 2020-2022 hebben de ontwikkelingen rond de school stilgelegen, want door de Corona durfden weinig mensen naar het ziekenhuis te komen.

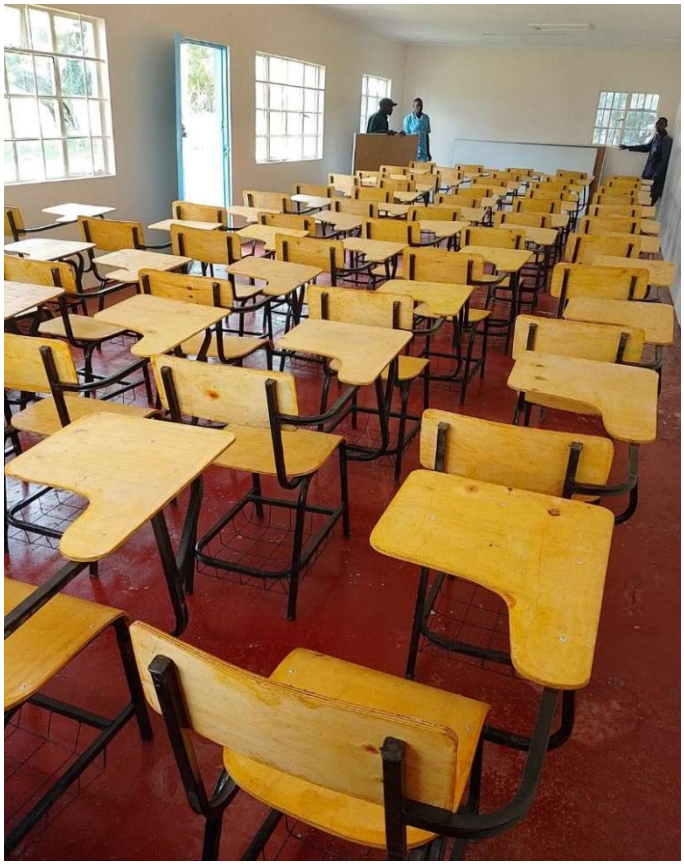

De overheid stelde in de loop der jaren - steeds meer voorwaarden aan de registratie van deze HBO opleiding. Eisen wat betreft de voorzieningen op de school en de mogelijkheid om praktijklessen te volgen.

De inrichting van de praktijk lokalen en de ICT apparatuur is grotendeels door St. Kook en St Share gefinancierd (in december 2025).

Het is een voorwaarde dat de cursisten voldoende praktijkervaring kunnen opdoen. Daarvoor is er een overeenkomst gesloten met vier regionale ziekenhuizen , vier kleine medische posten en twee psychiatrische instellingen.
De cursisten zullen - met hun matras en dergelijke - naar de andere locaties moeten reizen.
Er is dringend behoefte aan een bus!
Het is de bedoeling dat in september 2026 een eerste groep van 60 cursisten begint, gevolgd door een tweede groep van 60 in maart 2027
Dankzij de toegewijde nonnen zijn er veel lesmiddelen en boeken bewaard gebleven.
Het is een driejarige medische opleiding op HBO niveau. Het is breder dan alleen verpleging.
De cursisten betalen ongeveer € 2.000 per jaar aan schoolgeld. Dat is inclusief de kosten van voeding en verblijf.

Deze HBO opleiding voorziet in een grote behoefte. De kans op een baan is zeer groot.

Deze school kan – net als het ziekenhuis – een rendabele instelling worden.

7 De projecten van Fr. Patrick in Kajiado (2021-2022):

Kajiado is een stad en een County (provincie). De contrasten zijn heel groot. In de stad (en langs de asfaltweg naar Nairobi) zijn veel bedrijven. De plaats Kajiado heeft een moderne/westerse uitstraling. Kom je buiten de stad en draai je van de asfaltweg af, dan zit je midden tussen de traditionele Maasai. Het is dun bevolkt en vaak erg droog. De hoeveelheid regen per jaar is hier ongeveer de helft van hetgeen we in Nederland hebben.

Fr. Patrick is werkzaam in de parochie van Kajiado, maar tevens is hij penningmeester van het Bisdom Ngong. Hij werkt met veel enthousiasme 50 tot 70 uur per week.
In Kajiado is een basisschool (leeftijd 3-15 jaar) met 800 leerlingen. Een collega van Fr. Patrick (Fr. Nemesius) is CEO van deze school.

Corona, behoefte aan schoonwater (2021):

In het tweede Corona jaar (2021) vroeg ik aan Fr. Patrick of de scholen al open zijn? Zijn antwoord: ” De scholen mogen open, mits er voldoende schoon water is dat de kinderen en docenten de handen kunnen wassen.” Het opgevangen regenwater was op en ze waren aangewezen op water uit een rivier. Dat is kostbaar (meer dan 75 kilometer afstand) en zeker niet schoon.
In korte tijd hebben bestuursleden van Share gezorgd voor voldoende geld voor een borehole. Binnen een maand na het verzoek van Fr. Patrick was de borehole in gebruik.

Een jaar later is er een vervolg gegeven: Watertanks op een betonnen constructie van 6 meter hoog, een tunnelkas en een tuin met druppelirrigatie.
Onder de verhoging met watertanks, zijn 4 appartementen gebouwd, heel slim. Hierbij waren de Wilde Ganzen en Stichting KOOK belangrijke partners.

Bij ons bezoek in Oktober 2023 leverde de borehole geen water. Nadien is er veel regen gevallen en Fr. Patrick heeft een geulensysteem laten graven. Hiermee wordt voorkomen dat het water bij tropische buien snel afstroomt via de rivieren en naar de Indische oceaan. De borehole wordt namelijk gevoed met regenwater. Je ziet steeds meer kleinschalige initiatieven om het water vast te houden. Door de priester en catechisten wordt dit gepromoot in het hele gebied van Kajiado County.

Borehole water <-> rivier water

Zowel het waterproject als de groenteteelt is succesvol. Het voorziet de school (met 800 leerlingen), de staf en de missie van schoon water en verse groente.

8 Bijen / honing project bij de Maasai in 2022:

In het jaar 2022 kwam Fr. Patrick met het verzoek om 100 bijenkasten met toebehoren te financieren. Dat levert voor 100 vrouwen extra inkomen op. Er staan bij de buitenposten van de parochie 5 a 10 kasten bij elkaar. Het oogsten van de honing doen de vrouwen gezamenlijk, hetgeen de saamhorigheid bevordert. Een bijenkast levert per jaar 10 a 25 kg honing op. De marktwaarde van de honing is € 7,- per kg.
Enkele kasten zijn gesneuveld door een gevallen boom. De Maasai en de vrijwilligers van de KOOK mogen trots zijn op dit project.

We zijn op bezoek geweest bij de Maasai. Ze vertelden dat het voor hen steeds moeilijker wordt om in het droge seizoen bij het grondwater te komen. Ze graven diepe putten naast de rivier. Daaruit halen ze water voor de dieren en henzelf.
We zagen op zeer afgelegen plaatsen vrachtwagens met zand rijden. Die komen daar om zand uit de rivierbedding te scheppen. Daarvoor is (nog) geen vergunning nodig. Het zand op de bodem van een rivier werkt als een spons. Het voorkomt snel wegstromen van het water en daardoor stijgt het grondwater niveau. Met het afgraven van het zand infiltreert er minder water in de bodem en daalt de grondwaterspiegel steeds verder. Met Fr Patrick in discussie kwamen we met de volgende plannen:

- ➔ De mensen kunnen gleuven graven en dijkjes aanleggen op hun land om te voorkomen dat het water snel naar de rivier stroomt.
- ➔ Het zou gunstig kunnen zijn om (kleine) betonnen dammen te bouwen in de rivier om daarmee het water en het zand langer vast te houden.

De eerste optie is prima te doen middels bewustwording van de lokale bevolking. Dat is al ingang gezet. De tweede optie is een verantwoordelijkheid van de lokale leiders (County Council en Member of Parlement).

9 een volledige basisschool in Kima (2021-2025):

Kima is een buitenpost van de parochie Sultan Hamud. Fr. San heeft daar gewerkt vanaf 2019 tot december 2023. In deze parochie was nog geen Katholieke basisschool. In eerste instantie was het plan om de school te bouwen in Simba, maar bij nader inzien bleek Kima een beter locatie te zijn. Voordelen van Kima zijn:

- Er is in Kima veel land in eigendom. Dat is belangrijk, zodat de school zelf mais, bonen en groente kan verbouwen en ook voor de praktijklessen.
- In Kima is reeds een Katholieke middelbare school. Deze wordt geleid door een congregatie van broeders. Brother Odrick was daar werkzaam. Hij heeft nu een beroepsopleiding opgezet voor jonge vrouwen in Mofu (Tanzania) Dat project steunen wij als St. Share.

In de jaren 2021 – 2025 heeft Share - met 50 % toevoeging door de Wilde Ganzen – in drie fasen het volgende gerealiseerd: 8 klaslokalen, lokalen voor de kleuters, een docentenkamer en kantoren, een keuken, 9 woningen voor docenten, toiletten, water opvang met dakgoten en watertanks, een pomp

om water van de reeds bestaande borehole te pompen naar de tanks. Een negende lokaal is gefinancierd door een broer van Fr. San, die al vele jaren in de USA woont en werkt.

vier woningen voor docenten. De groep volwassenen uit Heerhugowaard heeft acties gevoerd voor de derde en laatste fase van de bouw van deze school. In oktober 2023 hebben zij de school bezocht.

Bij ons bezoek (januari 2026) stonden circa 115 leerlingen ingeschreven. Dat aantal viel me tegen. Het hoofd van de school verwacht over 5 jaar op 300 leerlingen uit te komen. Hij gaf de volgende verklaring: Het is een jonge school. Pas in november 2027 zal de eerste groep deelnemen aan het landelijke eindexamen (= groep 9, leeftijd 15 jaar). Hij verwacht zeer goede resultaten. Dat zal een grote impuls geven aan het aantal inschrijvingen. Fr. San. deelt deze mening. Zie ook Bijlage 1 over onderwijs in Kenia.

Alle gebouwen zijn van steen en voldoen aan de standaard van de overheid. Deze school kan/zal rendabel worden (Het heeft goede gebouwen en geen lening.)

10: St. Cecilia basis school in Ololulunga (2024-2026)

Bij de komst van Fr. San (december 2023) waren er 5 stenen lokalen die pas voor de helft gebouwd waren. Tevens was er een te kort aan watertanks. Dankzij een mooie bijdrage van St. KOOK (in het jaar 2024) konden de lokalen afgebouwd en ingericht worden. Tevens zijn er watertanks aangeschaft om het regelwater van de daken te kunnen opvangen.

Twee van de vijf lokalen die afgebouwd zijn met de bijdrage van St. KOOK en St. Share

Ololulunga is vergelijkbaar met Mulot. Beiden plaatsen zijn een klein handelscentrum/ knooppunt van wegen, langs de doorgaande asfaltweg vanaf Narok naar het westen. Dat verklaart deels de grote aanwas van leerlingen, want er wonen veel mensen die tot de middenklasse behoren.
In het jaar 2024 waren er 250 leerlingen op deze school een jaar later (2025) stonden 390 leerlingen ingeschreven. In het begin van het schooljaar 2026 is dat gestegen naar 550. De ouders sturen hun kinderen naar deze school om een aantal redenen:

- Ze weten wat Fr. San elders heeft gepresteerd. Fr. San weet de juiste stafleden aan te stellen en hen te motiveren.
- De ouders zien dat de school snel ontwikkelt. Zo is er ook gelegenheid – voor kinderen van 10 jaar en ouder - om te overnachten op school.
- De school heeft 2 (tweedehandse) schoolbussen aangeschaft. Daarvan wordt veel gebruik gemaakt.

Door de snelle groei van leerlingen is er behoefte aan 5 extra tijdelijke lokalen. Stichting Share heeft daarvan 80 % gefinancierd. De lokalen zijn in minder dan 4 weken gebouwd.
Het nieuwe project staat reeds online: https://www.wildeweek.nl/project/eetzaal-schoon-water-basisschool-kenia. Doneren kan vanaf 1 april. Het betreft; schoon water en een eetzaal (aula) voor deze school.

Bijlage 1: Onderwijs in Kenia:

Er zijn drie soorten scholen:

- Scholen van de overheid (gratis maar vaak volle klassen)
- Kerk-scholen (De ouders betalen schoolgeld, met name voor salaris van docenten.)
- Privé scholen opgezet als business. (De ouders betalen schoolgeld.)

Onderwijs in Kenia is een business! Een school met voldoende leerlingen en goede resultaten is winstgevend. Bij de kerkscholen wordt de winst aangewend om kinderen van arme ouders (of weeskinderen) gratis naar school te laten gaan. De kerkscholen worden daartoe verplicht door de overheid.
Er wordt regelmatig geswitcht naar een andere school. Ouders (en kinderen) zijn steeds aan het vergelijken: De examenresultaten zijn bepalend bij de schoolkeuze. Verder speelt mee: Heeft de school ook slaapzalen (boarding) Heeft de school een schoolbus? Natuurlijk speelt de prijs (het schoolgeld) een belangrijke rol.
Een schooljaar bestaat uit 3 perioden van 3 maanden. April, augustus en december zijn vakantie maanden. De meeste leerlingen zijn in november ook vrij, behalve de examenkandidaten.
Tot de leeftijd van 10 jaar blijven de meeste kinderen thuis wonen. Ze lopen naar school of komen met een motortaxi of schoolbus. Vanaf de vijfde klas kiezen ouders vaker voor verblijf op school (= boarding).
Het is algemeen bekend in Kenia dat kinderen die op school blijven (boarding) betere resultaten behalen dan kinderen die bij de ouders blijven wonen. Ze hebben meer tijd en gelegenheid om te leren en ze kunnen deelnemen aan sport en culturele activiteiten.

Globaal beeld van inkomen en schoolkosten:
Bij veel gezinnen wordt 40 tot 70 % van het inkomen besteed aan schoolgaande/studerende kinderen
Om een indruk te geven van inkomen en uitgaven:
- netto loon van een arbeider of een watchman: € 70 - € 100 per maand.
- netto loon van een docent op een kerk-school: € 100 - € 160 per maand.
- netto loon van een docent op een regeringsschool: € 200 - € 350 per maand.

Bijna alle docenten beginnen op een kerk of privé school. Als ze het goed doen, worden ze gevraagd voor een regeringsschool. Hun salaris stijgt fors, maar op een regeringsschool is het minder prettig om te werken.

Wat betalen ouders voor een kind op school:

- Schoolgeld op een regeringsschool (voeding): circa € 10 per 3 maanden.
- Schoolgeld op een kerkschool: circa € 45 per 3 maanden. (Per jaar: € 135)
- Kosten van boarding: circa € 45 per 3 maanden. (Per jaar: € 135)
- Kosten van een schoolbus: € 15,- a € 25 per 3 maanden. (per jaar € 60)

Kenia heeft de afgelopen jaren het onderwijs aangepast:
Het is nu gericht op competentie/vaardigheden en minder op theoretische kennis. Meer aandacht voor computer, techniek, landbouw en sport onderwijs.
Een andere verandering is dat de eerste 3 jaren van de middelbare school zijn verschoven naar de basisscholen.
De kinderen gaan op 3 of 4 jarige leeftijd naar een basisschool en daar blijven ze tot 15 jarige leeftijd. Op 15 jarige leeftijd is er een heel belangrijk landelijke examen. . De uitkomst van dat examen bepaalt naar welke middelbare school een leerling mag. Dit examen bepaalt de kwaliteit van de school en daarmee de instroom van leerlingen.
De examenresultaten van de scholen zijn openbaar en krijgen veel aandacht in de media. De meeste Katholieke scholen presteren ver boven gemiddeld.

Vanaf 15 jaar kunnen de leerlingen met goede cijfers naar de “senior Secondair School” Deze duurt 3 jaren. Dat is bijna altijd een kostschool. Onderwijs wordt dan flink duurder. Dat is een reden dat jongeren stoppen met onderwijs. Ze gaan op een taxibrommer rijden of kiezen voor een ander beroep, al dan niet met een korte opleiding.

Op 18 jarige leeftijd – na het doen van een landelijk examen - is de keuze:
- HBO opleiding (College genoemd): onderwijs, medisch, technisch etc.
- Universiteit
- Stoppen met studeren.

Om naar een College of Universiteit te gaan moet je rijke ouders / familie hebben of een andere financiële ondersteuning ontvangen. Mensen met een HBO opleiding vinden meestal sneller een baan dan mensen met een universitaire opleiding.
Kenia heeft een bevolking van circa 55 miljoen. Ruim 30 % daarvan volgt onderwijs!

Bijlage 2 : de rol van de priester:

Bij de evaluatie van de projecten komt de rol van de priester vaak aan de orde. Dat is de reden dat ik dit schrijf:
Het is heel belangrijk om als school bij de beste 10 % in de County/provincie te eindigen. Dan trek je veel nieuwe leerlingen aan. Voldoende leerlingen zijn nodig voor een rendabele bedrijfsvoering.
De priester wordt op de school aangesproken met: “directeur”. Hij speelt een belangrijke rol bij het aantrekken en afscheid nemen van docenten. Docenten krijgen een jaarcontract.
Of een school goed of matig presteert, hangt voor een groot deel af van de “gedrevenheid , arbeidsethos en ervaring” van de directeur”. De priesters San en Patrick worden door de Bisschop benoemd op plaatsen waar een verbeterslag nodig is. Zij hebben ervaring, zijn enorm gedreven en bereid om meer dan 60 uur per week te werken. Zij halen alles uit de kast om het voor de docenten en de leerlingen aantrekkelijk te maken.
Klein voorbeeld: San overlegt heel vaak met de docenten. Als hij hoort dat een docent een financieel probleem heeft, helpt hij door de salarisbetaling te vervroegen of een kleine lening te geven. San heeft regelmatig gesprekken met docenten en formuleert daarin duidelijke meetbare doelen. Als de school niet genoeg geld in kas heeft om het salaris te betalen, doet San dat uit eigen zak.
Ik vergelijk het met een MKB onderneming: Als de eigenaar/directeur bereid is om hard te werken, veel op de werkvloer is en goed is voor het personeel, dan gaat het goed met het bedrijf. Zodra de eigenaar vaak op de golfbaan te vinden is, wordt het een heel ander verhaal.

Bijlage 3: Uitbannen van meisje besnijdenis (FGM) / steun aan kwetsbaren:

Bij de Maasai was het de gewoonte dat meisjes op een leeftijd van 10 - 14 jaar besneden en uitgehuwelijkt werden. De familie van de jongen (of een oudere man) betaalde een bruidsschat aan de familie van het meisje. Het meisje ging bij de familie van de man wonen en was eigendom van die familie.
Meisjesbesnijdenis wordt aangeduid als FGM (Female Genital Mutilation = genitale verminking). Zowel FGM en uithuwelijken is in Kenia bij wet verboden. Als er aangifte wordt gedaan gaan politie en justitie daar serieus mee aan de slag.
Meerdere NGO’s, zoals AMREF flying dokters hebben veel energie gestoken in voorlichting en bewustwording. Ze benaderen de vrouwen, de mannen en de meiden apart. De overgang van kind naar huwbaar persoon ging gepaard met een grote ceremonie. Veel Maasai (jong en oud) hechten aan die ceremonie, maar dan zonder de kwalijke FGM. Er wordt gezocht naar nieuwe vormen. Dat programma is heel succesvol.
Kerken en scholen dragen de boodschap van de overheid en de NGO’s verder uit.

In 2014 waren we aanwezig bij de afsluiting van een twee wekelijkse training van jonge 9-13 jaar) meiden. In die twee weken hebben ze onder andere geleerd:

- Hoe de wetgeving in Kenia is. Wat hun rechten zijn
- Dat FGM grote medische risico's kent
- Dat het heel belangrijk is dat meiden doorleren als ze daarvoor de aanleg hebben.
- Wat ze kunnen doen als ze worden lastig gevallen door een jongen; een knietje geven.
- De Chief richtte zich bij de afsluiting van de training tot de ouders en groot ouders: FGM en uithuwelijken is niet meer van deze tijd!

Een Chief heeft een belangrijke functie in Kenia. Chiefs worden benoemd door de overheid (Binnenlandse Zaken) en hun taken zijn vooral: openbare orde en veiligheid.
Katholieke scholen organiseren deze trainingen: De school in Sakutiek ligt in een agrarisch gebied waar de tradities langer stand houden. Alle jaren wordt daar in november-december trainingen verzorgd. Meisjes van alle scholen uit de uitgestrekte regio zijn welkom en ze proberen de kosten zo laag mogelijk te houden. Dankzij slaapzalen en een aula is het mogelijk om voor grote groepen deze training van 2 weken te verzorgen. De slaapzalen en aula worden op deze manier goed gebruikt tijdens de lange vakantie (november-december).

De nadruk ligt op het "weerbaar maken" van de jonge meiden, maar de jongens krijgen ook onderricht in het omgaan met meisjes. Zij leren hun verantwoordelijkheden.
Op bijna alle Katholieke scholen in agrarisch gebied wordt deze training gegeven, mits de school beschikt over slaapzalen, een keuken en een aula.

Dankzij de gezamenlijke inzet van overheid, NGO's, scholen en kerken is de FGM bij de Maasai teruggebracht naar minder dan 5 %.

Toen wij de Fathers, San en Patrick leerden kennen, steunden zij ongeveer 15 kwetsbare jongeren. Dankzij een bijdrage van Stichting Share hebben zij dat kunnen uitbreiden naar 50 jongeren. Meestal begint de steun als de kwetsbaren 10 tot 14 jaar oud zijn en het duurt vaak tot einde HBO of universiteit.
Veronica was 13 jaar toen haar ouders overleden. Veronica zat op een regeringsschool en kon goed leren. Haar broers wilden dat ze besneden en uitgehuwelijkt zou worden, want de broers hadden geen geld om hun zusje naar school te laten gaan. Fr. San vernam dat en heeft haar opgenomen in zijn schoolgeld programma. Hij heeft 9 jaar het grootste deel van haar studie en levensonderhoud betaald. Veronica heeft de middelbare school en de universiteit met prima resultaten doorlopen en geeft nu les op een middelbare school. Hoe anders zou het geweest zijn als Fr. San niet in de bres was gesprongen.
Hellen (12 jaar) kreeg hulp van haar moeder en kon zo vluchten vlak voor ze besneden zou worden. Ze is naar de kostschool van Fr. Patrick in Mulot gegaan. Wij zijn (in 2014) met Hellen en Fr. Patrick naar ouders geweest. Hellen is – uit liefde – getrouwd. Ze heeft 3 kinderen, waarvan een tweeling. Ze is docent op een regeringsschool in de regio waar ze vandaan komt.
Voordat Fr. San of Fr. Patrick een kwetsbaar kind opnemen in het programma, onderzoeken zij grondig of er familieleden zijn die het kunt zouden kunnen steunen. Als die er niet zijn, dan sluit de priester een contract met de jongere. Daarin staat wat van hem/haar verwacht wordt. Ze mogen ze absoluut niet spijbelen.

Bijlage 4 Veel alleenstaande moeders en ongelukkige mannen:

In bijlage 3 heb ik beschreven dat traditioneel de vrouw vanaf het huwelijk eigendom was van de familie van de man. Bij een echtscheiding behoren traditioneel de kinderen tot de familie van de

man.
Traditioneel was het heel duidelijk wat van een “goede” vrouw en “goede” man verwacht werd. De taakverdeling was helder: De vrouw zorgde voor het voedsel en de kinderen, terwijl de man geacht werd voor de dieren te zorgen en/of geld voor het gezin te verdienen. Tegenwoordig gaan de meeste meisjes naar school en worden weerbaar gemaakt. Meisjes behalen – gemiddeld genomen – betere resultaten op school dan jongens, met name van 10 tot 18 jarige leeftijd.
De jonge vrouwen van tegenwoordig willen een partner die lief/goed voor haar is. Een man die verantwoordelijkheid neemt. Ze willen graag 2 of 3 kinderen.

In de praktijk lopen heel veel huwelijken stuk. Dat heeft een aantal oorzaken:

1. Als een meisje ongewenst zwanger wordt, gaat de familie van het meisje naar de familie van de jongen en wordt vaak een huwelijk opgelegd. Dat is een zwakke basis.
2. Meiden hebben vaak en betere opleiding dan hun partner. Zij werken als docent of verpleegkundige, terwijl de partner een inkomen probeert te verwerven als dagloner of kleine zelfstandige.
3. Toen wij vertelden dat jonge vaders 1 of 2 dagen minder werken om voor de kinderen te zorgen, werd er heel hard gelachen. Dat was ondenkbaar in Kenia.

Ik heb geen aantallen, maar heel veel huwelijken lopen binnen 10 jaar stuk. De vrouw neemt dan de volle verantwoordelijkheid voor de kinderen. De vader van de kinderen verdwijnt vaak naar de achtergrond en voelt zich niet of nauwelijks verantwoordelijk voor de kinderen. Als de man ook in het werk geen gevoel van eigen waarde ontwikkelt, liggen de problemen op de loer: verslaving aan alcohol en/ of drugs. De verslavingen nemen toe in Kenia. Soms claimt de man de kinderen op en beroept zich daarbij op de traditie.
Er zijn ook vaders die gevaarlijk worden voor hun ex partner.
Mij is verteld dat het aantal zelfdodingen onder de mannen (van 30 – 50 jaar) schrikbarend toeneemt. Ook het aantal mensen met psychische problemen stijgt. De corona periode heeft daar ook aan bijgedragen

Wij hebben veel met de priesters en anderen mensen van de Katholieke kerk gesproken over bovengenoemde problemen. Ik kreeg de indruk dat er veel gedaan wordt om de jonge mensen voor te bereiden op het huwelijkse leven. Ook tijdens het huwelijk kan er beroep gedaan worden op coaches.

De kerken en scholen organiseren groepstrainingen, met jongens en meiden apart, maar ook wel met hen samen. Wat betreft “family planning” benadrukken de katholieke docenten dat partners goed moeten communiceren omtrent het aantal kinderen dat ze willen en wanneer. Ze benoemen alle middelen van geboorte beperking (inclusief “periodieke onthouding”).

Er zijn ook mensen binnen de Katholieke kerk die zich specialiseren in het begeleiden van mensen met een verslaving, Fr Samuel (werkzaam in Ololulunga) is een Counselor. Terwijl wij er waren liet hij een opname horen van zijn interview voor de lokale radio.

De meeste vrouwen bevallen in een (klein) ziekenhuis. In alle ziekenhuizen wordt veel zorg aan hen gegeven. Ook family planning komt daar aan de orde. Dit mag nog wel gezegd worden: De zorg voor zwangere vrouwen en jonge kinderen is goed geregeld door de overheid in Kenia.

Wil je meer weten of bijdragen aan het mooie werk van onze vrienden in Kenia, neem dan contact op met mij.

Pieter Bijl pt.bijl@gmail.com stichtingshare.org tel: 06-30790792

IBAN: NL88INGB 0009 0288 45 Stichting Share (te Alkmaar)